

På mottagarnas sida – advokaters uppfattningar om hur klienterna förstår domar

MARIE SÖRLIN

FIL. DR I NORDISKA SPRÅK

marie.sorlin@nord.umu.se

En studie för Förtroendeutredningen

- *Förståelsen av domar.
En intervjuundersökning av advokaters syn på klienternas förståelse av domtexter (ingår i SOU 2008:106).*

- Syfte

”ta till vara advokaters kunskap om hur domtexter förstås av deras klienter och ur denna synvinkel belysa förtjänster och brister i domarnas språkliga utformning [...] bidra med underlag till ett diagnosinstrument som kan användas för förbättring av domskrivning”

- Fem erfarna advokater i Mellansverige.

Några resultat

- Klienter som är missnöjda med domen hör av sig.
- Domskäl, domslut och referat av utsagor och dokument verkar intressera många.
- Referatens omfång, innehåll och förhållande till klientens upplevelse av ”verkligheten” kan väcka positiva eller negativa reaktioner.
- Malltext och lagutdrag kan förvirra.
- Dispositionssignalerna kan vara för otydliga.
- Klienter som inte behärskar svenska på infödd nivå behöver mer hjälp att förstå.
- Juridiska ord och uttryck verkar inte problematiska.

Fördelar med advokatintervjuer

- Kan snabbt samla stoff av relevans.
- Bygger på erfarna advokaters erfarenheter av många olika typer av mål och klienter.
- Advokaterna intresserade av frågor om domstolars kommunikation.

Nackdelar med advokatintervjuer

Ger alltför ytlig kunskap om

- förståelse av och reaktioner på domtext och språk
- koppling klient–advokat–kommunikationssituation–domtext–språk.

Ger ingen kunskap om

- aspekter av domtext, språk, förståelse osv. som advokaten och intervjuaren *inte* noterar.

Vad inverkar på förståelsen av domen?

(jfr Wengelin 2012)

- **Textens egenskaper**
- **Läsningen**
- **Kommunikationssituationen**

Kommunikativa händelser

(Gunnarsson 2009; jfr skrifthändelser, A.-M. Karlsson 2006)

Lärande i interaktion

(Melander & Sahlström 2010; inkl. conversation analysis;
jfr S. Karlsson 2012)

Skiss till en tänkt studie

- **Hur?** Kommunikativa händelser
Lärande i interaktion
- **När?** Före
under
efter läsning och samtal kring ”domtexten”
- **Vad?** Rättsapparatusens verksamhet
Domtexten
Juridiska språket
Domtextens beskrivning–klientens verklighet
Lärandeobjekten och lärandeprocesserna

Forts.

- **Varför?**

Precisare kunskap om domtextens relation till kommunikationssituationer och lärande (om rättsapparaten verksamhet, domtext, juridiskt språk), ur deltagarnas perspektiv

Textvård

Talvård

Referenser

Gunnarsson, Britt-Louise, 2009: *Professional discourse*. London: Continuum.

Karlsson, Anna-Malin, 2006: *En arbetsdag i skriftsamhället: ett etnografiskt perspektiv på skriftanvändning i vanliga yrken*. Stockholm: Språkrådet.

Karlsson, Susanna, 2012: Klarspråk gäller även tal. I: *Klarspråk. Bulletin från Språkrådet* 2012:3.

Melander, Helen & Sahlström, Fritjof (red.), 2010: *Lärande i interaktion*. Stockholm: Liber.

Sörlin, Marie, 2008: *Förståelsen av domar. En intervjuundersökning av advokaters syn på klienternas förståelse av domtexter*. I: Ökat förtroende för domstolarna. Betänkande av Förtroendeutredningen. Bilagedel B – Språkrapporter m.m. SOU 2008:106. Stockholm. S. 21–155. Kan hämtas på adress: <http://www.regeringen.se/content/1/c6/11/67/31/f664d405.pdf>

Wengelin, Åsa, 2012: Forskning om myndighetstexters begriplighet: Från praktiken till labbet och tillbaka igen. I: *Juridisk sprog i Norden. Rapport fra en nordisk konference om klarsprog, Reykjavík 11–12 oktober 2011*, red. av Ari Páll Kristinsson & Jóhannes B. Sigtryggsson. Kan hämtas på adress: <http://nordisksprogkoordination.org/dokumenter-till-download/Juridisk%20sprog%20i%20norden.pdf>